

Elevhälsans medicinska del

Patientsäkerhetsberättelse

för vårdgivare

2016

Innehåll

Elevhälsans medicinska del	1
Sammanfattning:	3
Övergripande mål och strategier	4
Organisatoriskt ansvar för patientsäkerhetsarbetet	4
Hur patientsäkerhetsarbete har bedrivits samt vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet	6
Uppföljning genom egenkontroll	7
Samverkan för att förebygga vårdskador	8
Riskanalys	8
Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet	8

Sammanfattning:

Lagen om patientsäkerhet, som infördes den 1 januari 2011, innebär ökade krav på vårdgivaren att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete för att minimera och förebygga vårdskador inom verksamheten. Lagen kräver också att en årlig patientsäkerhetsberättelse skall uppsättas vilken redogör för vad man gjort för att identifiera, analysera och reducera risker och negativa händelser och vilket resultat man uppnått i sitt patientsäkerhetsarbete.

Personalen inom elevhälsans medicinska del har skyldighet att rapportera tillbud, risk för tillbud och avvikelser i verksamheten.

Vidare skall eleven/vårdnadshavares synpunkter tas tillvara och uppmuntras att delta i kvalitets- och säkerhetsarbetet.

Under året 2016 har bland annat följande åtgärder i syfte att öka patientsäkerheten gjorts:

- En sammanställning av avvikelser har gjorts. Torshällas skolor har inkommit med en avvikelse. Avvikelsen var av sådan art att en Lex Maria upprättades och skickades till IVO 160510.
- Inga klagomål eller synpunkter på den medicinska elevhälsan har inkommit.
- Skolsköterskebemanningen har ökat, då en "hyrsköterska" hyrts in.
- Rutiner för egenvård har tagits fram.
- Från att tidigare lämnat tillbaka BVC-journaler efter avslutat skolår 9 lämnas de nu efter skolår 3.
- Information och samtycke till vaccinationer har tagits fram på arabiska, dari, somaliska, engelska och vietnamesiska.
- Vågar, audiometrar och andra medintekniska produkter har servats enligt rutin.
- Metodbok och andra medicinska dokument har reviderats och förnyats.
- Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska för elevhälsans medicinska del träffar alla skolsköterskorna månatligen för utbildning och diskussioner om arbetssätt och rutiner.

Övergripande mål och strategier

Vårdgivaren ska planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kravet på god vård upprätthålls. (SFS 2010:659,3 kap. 1 § och SOSFS 2011:9, 3 kap. 1§)

Mål 2016

Det fanns inga lokala mål satta Elevhälsans medicinska insats för 2016. Nationella mål finns.

Organisatoriskt ansvar för patientsäkerhetsarbetet

Vårdgivaren skall dokumentera hur ansvaret är organiserat och fördelat i verksamheten. (SFS 2010:659,3 kap. 9 § och SOSFS 2011:9, 7 kap. 2 §, p 1)

Kommunfullmäktige är huvudman för förskolor och skolor i Eskilstuna kommun. Kommunfullmäktige har delegerat ansvaret för all utbildning på tre nämnder, varav två nämnder har ansvar för grundskolan och således även elevhälsan, barn- och utbildningsförvaltningen samt Torshälla stads förvaltning. Varje nämnd utgör en egen myndighet och är ansvarig vårdgivare. Inom Torshälla stads nämnds ansvarsområde finns tre grundskoleenheter: Edvardslundsskolan F-6, Gökstensskolan F-6 samt Gökstensskolan 7-9.

Vårdgivare

Torshälla stads nämnd är vårdgivare för den hälso-och sjukvård som bedrivs inom elevhälsan och ytterst ansvarig för att:

- planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kravet på god vård i hälso- och sjukvårdslagen upprätthålls.
- dokumentera arbetet med att systematisk och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.
- utse verksamhetschef med ansvar för verksamheten.
- utse Lex Maria- ansvarig.

Verksamhetschef

Enligt delegationsordning för Torshälla stads nämnd, är förvaltningschef verksamhetschef för elevhälsans medicinska del. Verksamhetschefens ansvar omfattar att:

- representerar vårdgivaren.
- ha det samlade ledningsansvaret. (detta kan inte överlåtas till annan befattningshavare.)
- vara den person som såväl tillsynsmyndighet (IVO), elever, föräldrar och personal ska kunna vända sig till när det gäller frågor som rör verksamheten.
- att verksamheten tillgodoser hög patientsäkerhet, god kvalitet av vården samt främjar kostnadseffektivitet enligt hälso- och sjukvårdslagen.
- ta fram och fastställa ett ändamålsenligt kvalitetssystem för att fortlöpande styra, följa upp, utreda och dokumentera kvalitet i verksamheten för att nå kvalitetsmålen och främja kostnadseffektiviteten.
- ansvara för att medarbetarna har rätt kompetens, får fortbildning och möjlighet att bedriva en god vård med hög kvalitet.
- lokaler och utrustning för arbetet är anpassade för verksamhetens behov.
- rutiner och egenkontroll upprättas och följs. Avvikelse och risker skall analyseras och följas upp.

Medicinsk ledningsansvarig (MLA)

Verksamhetschef kan, och måste i vissa fall, mot bakgrund av sin kompetens uppdra åt annan att fullgöra enskilda ledningsuppgifter med stöd av 30§ HSL.

Sedan oktober 2015 har verksamhetschefen för elevhälsans medicinska insats i barn- och utbildningsförvaltningen fått uppdraget att vara medicinskt ledningsansvarig för elevhälsans medicinska insats i Torshälla stads förvaltnings skolor och fullgöra enskilda medicinska uppgifter enligt undertecknad ärendebeskrivning, "Uppdrag åt ledningsansvarig skolsköterska att fullgöra enskilda medicinska ledningsuppgifter", från 151020. Uppdraget innebär särskilt att:

- Fullgöra verksamhetschefens ledningsuppgifter som kräver kompetens inom den psykologiska delen av elevhälsan
- Kvalitetssäkra psykologverksamhetens rutiner, processer och val av psykologiska utrednings- och bedömningsmetoder
- Känna till de författningar, styrdokument och vetenskapliga rön för hälso- och sjukvårdsväsendet respektive utbildningsväsendet som berör den psykologiska delen av elevhälsan
- Informera i verksamheten om nya föreskrifter och riktlinjer
- Ingå i samverkan med landstinget när det gäller psykologverksamheten
- Medverka till eller samla in statistik till olika instanser där man behöver ge en samlad bild av psykologverksamheten
- Vara sakkunnig vid nyanställning, så att den personal som anställs har den kompetens som behövs med hänsyn till de krav som ställs inom hälso-och sjukvården
- Se till att patientdatalagens krav på journalföring och annan dokumentation följs
- Medverka i framtagande och tillämpning av rutiner för spårning (loggning) av användare i journalföringsystemet
- Svara för rutiner kring avvikelshantering, analys och återkoppling till verksamheten, verksamhetschef, skolledning och vårdgivare
- Svara för tillsyn, uppföljning och utvärdering av verksamheten
- Skriftlig redovisning av verksamheten i den årliga patientsäkerhetsberättelsen till verksamhetschefen senast 15 februari för föregående år. Ska samordnas med medicinskt ledningsansvarig sjuksköterska.
- Kontinuerligt informera verksamhetschef och vårdgivare om verksamheten
- Fullföljandet av dessa enskilda ledningsuppgifter kan av uppdragstagaren inte överlåtas på annan befattningshavare.
- Skolsköterska med ledningsansvar är också ansvarig för anmälningar enligt Lex Maria.

Skolläkare och Skolsköterska

Torshällas skolor har tillgång till skolläkare anställda av barn- och utbildningsförvaltningen. Det finns två skolläkare på heltid. Skolsköterskorna kan via telefon eller mail komma i kontakt med skolläkare. Eleven kan via skolläkarbesök på skolan komma i kontakt med skolläkaren. Eleven kan också komma på till skolläkarens mottagning på Bruksgatan 17. Tider till skolläkaren bokas via skolsköterskan.

Torshällas skolor har idag 180% skolsköterska fördelat på de tre enheterna. Tjänsterna bemannas av två skolsköterskor. Vid behov har det även hyrts in skolsköterska för olika punktinsatser så som vaccinationer. Rekrytering pågår för utökning med en person och det planeras för ca 250% skolsköterska, fördelat på tre personer.

Den som tillhör hälso-och sjukvårdspersonalen bär själv ansvaret för hur hon eller han utför sina arbetsuppgifter. Hälso-och sjukvårdspersonalen är skyldig att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls. Personalen ska i detta syfte till vårdgivaren rapportera risker för vårdskador samt

händelser som har medfört eller kunnat medföra en vårdskada. (Patientsäkerhetslag 2010:659,6 kap. 2§, 4§)

Struktur för uppföljning/utvärdering

Vårdgivaren ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. (SOSFS 2011:9 3 kap. 2 §)

Vårdskador och risk för vårdskador mäts kontinuerligt via riskanalyser och avvikelshantering. Skolsköterska och skolläkare rapporterar risk för skada eller vårdskada i samband med vård inom elevhälsans medicinska del till verksamhetschef samt medicinskt ansvarig skolsköterska (MLA). Avvikelse rapporter och riskanalyser återförs till verksamheten och åtgärder vidtas för att patientsäkerheten ska förbättras.

Uppföljning och utvärdering av verksamheten sker i skolsköterskornas verksamhetsberättelser, egenkontrollrapporter och patientsäkerhetsberättelsen.

Egenkontrollrapporter skickas in till MLA. Egenkontroll sker enligt bifogad egenkontrollplan.

Hur patientsäkerhetsarbete har bedrivits samt vilka åtgärder som genomförts för ökad patientsäkerhet

Vårdgivaren skall senast den 1 mars varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse där arbetet med patientsäkerhet skall beskrivas och vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat som uppnåtts. (SFS 2010:659, 3 kap. 10 § p 1-2)

En sammanställning av avvikelser har gjorts. Torshällas skolor har inkommit med en avvikelse. Avvikelsen var av sådan art att en Lex Maria upprättades och skickades till IVO 160510. Avvikelsen och Lex Maria är återförda till verksamheten och åtgärder har vidtagits. Orsaken till avvikelsen bedöms vara den mänskliga faktorn. Bevakning fanns i journalsystemet. Åtgärder som vidtagits och redovisats till IVO, för att undvika att avvikelsen upprepas, är:

- att vårdgivaren har höjt bemanningen på skolan från 80% till 120% skolsköterska, fördelat på två personer. Rekrytering för ytterligare utökning pågår.
- Rutiner för uppföljning av elever har förändrats, för att minska risken för upprepning. Förändringen innebär att varje skolsköterska ska kontrollera sina bevakningar i maj och november samt åtgärda dem där bevakningstiden har gått ut eller är på väg att gå ut. Bevakning läggs på en elev med avvikande värden.

IVO meddelade sitt beslut 161202 och bedömer att vårdgivaren har fullgjort sin skyldighet att utreda och anmäla händelser som har medfört eller kunnat medföra en allvarlig vårdskada.

Det finns dock ytterligare avvikelser som inte rapporterats in. Samtliga planerade vaccinationer har genomförts enligt vaccinationsprogrammet. 9 elever har inte vaccinerats; 1 elev har vägrat och ville inte ha, 8 elever i olika åldrar och olika vaccinationer har av olika anledningar valt att avvakta. Dialog förs med vårdnadshavare och elever för att kunna genomföra vaccinationer vid senare tillfälle.

När det gäller HPV vaccinationer för flickor har 1 elev tackat nej. 1 elev väljer att avvakta pga allergisprutor, och 1 elev sköt fram sin andra vaccination till pga sjukdom.

Även när det gäller hälsosamtalen finns det vissa avvikelser. 5 hälsosamtal med nyanlända elever har ej genomförts på Välkomsten, enligt gällande rutin. För en av dessa elever har hälsosamtal genomförts

28 elever i Åk 7 har ej fått sina hälsobesök pga den ökade behovsbilden.

Det finns behov av att tydliggöra vad som är en avvikelse och säkra processen för att dessa rapporteras in.

Andra utvecklingsarbeten som genomförts under året för en ökad patientsäkerhet är:

- Förändrade rutiner har tagits fram gällande journalhantering. Från att tidigare lämnat tillbaka BVC-journaler efter avslutat skolår 9 lämnas de nu efter skolår 3. Den ändrade rutinen medför kortare förvaringstid av journaler på skolorna. Det medför också mindre risk att journaler förkommer då de inte kommer att skickas mellan skolor vid stadiebyte.
- Information och samtycke till vaccinationer har tagits fram på arabiska, dari, somaliska, engelska och vietnamesiska.
- Vågar, audiometrar och andra medintekniska produkter har servats enligt rutin.
- Egenkontrollrapporter har lämnats in till MLA.
- Inför skolstart har elevhälsans medicinska del, för hela Eskilstuna kommun, upptaktsmöte där nya metoder och förändringar i rutiner tas upp.
- Alla skolsköterskor träffas månatligen för kompetensutveckling, utbildning och diskussioner om arbetssätt och rutiner. Sammanställande och ansvarig för planering av innehåll är MLA. Här lyftes även inkomna avvikelserapporter upp och diskuterades, likaså förändringar som planerats och genomförts i verksamheten.
- Kontinuerlig utbildning i journalföringssystemet Asynja har genomförts.
- Metodutvecklingar har skett, företrädesvis i gruppssamarbete mellan skolsköterskor och MLA.
- Metodbok och andra dokument har uppdaterats kontinuerligt.
- MLA ingår i två nätverk med ledningsansvariga skolsköterskor, ett i länet och ett i regionen. Där diskuteras metoder, kvalitet och lagar.

Arbetsuppgifterna och den upplevda arbetsbelastningen på skolsköterskorna generellt i Eskilstuna kommun har ökat de senaste åren. Dels har elevantalet ökat, dels ska alla elever i skolår 8 erbjudas vaccination mot difteri, stelkramp och kikhosta från och med 2016. Nyanlända elever saknar oftast tidigare vaccinationer och behöver vaccineras upp enligt gällande vaccinationsprogram.

För att möta det ökade behovet har en utökning av skolskötersketjänsten skett på Gökstensskolan med 40%, samt ytterligare inhyrning av hyrsköterska vid behov, bland annat vid vaccinationer. Skolsköterskorna har även prioriterat hälsosamtal. Rekrytering för ytterligare utökning pågår.

Uppföljning genom egenkontroll

SOSFS 2011:9, 5 kap. 2§, 7 kap. 2 § p2

Årshjulet omfattar vissa egenkontroller enligt bifogad egenkontrollplan.

Egenkontrollplan och protokoll har tagits fram. Protokollet fylls i och skickas till MLA i maj och november. (Se bifogad egenkontrollplan.)

Resultatet av egenkontrollen visade att;

- det fanns en risk för att skolsköterskan på Gökstensskolan inte skulle hinna med sitt arbete.
- Skolsköterskan på Edvardslundsskolan saknar egen kopian.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS: 2011:9,4 kap. 6 §, 7 kap. 3 § p 3

Vårdgivaren skall identifiera processer där samverkan behövs för att förebygga vårdskador.

Följande processer har identifierats:

- Samverkan med Landstinget, infektionskliniken, för att tidigt kunna diagnostisera och behandla tuberkulos.
- Samverkan med Välkomsten/Sprint, Eskilstuna kommuns enhet för mottagning, kartläggning och observation av nyanlända barn och ungdomar 1-18 år. Skolsköterska för nyanlända elever får genom Välkomsten/Sprint kännedom om de barn/ungdomar som skall börja i skolan och kan kalla dem till hälsokontroll, tuberkulosscreening och vaccinationsbedömning.
- Samverkan med Landstinget, primärvården, barn- och ungdomskliniken, barn- och ungdomspsykiatriska kliniken och habiliteringen för att hjälpa eleven till rätt insats.
- Ett samarbete har påbörjats med Habiliteringsverksamheten, som har bjudit in representanter för elevhälsan att diskutera arbetsformer. Ytterligare ett möte planeras till våren.

Riskanalys

SOSFS: 2011:9, 5 kap. 1 §

Vårdgivaren skall fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser skulle kunna inträffa som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet. För varje sådan händelse skall vårdgivaren

- Uppskatta sannolikheten för att händelsen inträffar
- Bedöma vilka negativa konsekvenser som skulle bli följden av händelsen

Personal inom elevhälsans medicinska del har ansvar för att identifiera och rapportera risker som kan medföra negativa händelser eller tillbud i verksamheten och för elever.

Skolläkare och skolsköterska rapporterar till verksamhetschef och MLA. MLA ansvarar för händelseanalys. Verksamhetschef och MLA ansvarar för händelseanalys och åtgärder.

Verksamhetschef ansvarar för att väsentliga förändringar i verksamheten som kan innebära risk för negativa händelser eller tillbud identifieras, likaså att uppmärksamma och påtala risker till vårdgivaren. MLA sammanställer och rapporterar resultatet från avvikelshanteringen till vårdgivaren, verksamhetschef och till elevhälsans medicinska del.

Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet

SFS 2010:659, 6 kap. 4 § och SOSFS 7 kap. 2 § p 5

Hälso- och sjukvårdspersonalen är skyldig att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls.

Personalen skall rapportera till vårdgivaren risker och händelser som skulle kunna medföra en vårdskada.

Avvikelser

Skolsköterska och skolläkare rapporterar säkerhetsrisker för elev i samband med vård och omhändertagande inom elevhälsans medicinska del till verksamhetschef och till MLA

Rapporten lämnas till verksamhetschef och till MLA.

Hantering av klagomål och synpunkter

Klagomål och synpunkter

SOSFS 2011:9, 5 kap. 3 §, 7 kap 2 § p 6

Eskilstuna kommun har rutiner för synpunktshantering, som kan användas även för synpunkter och klagomål på elevhälsans medicinska del från elever och deras vårdnadshavare.

Information och möjlighet att lämna synpunkt finns på varje skolenhets hemsida på www.eskilstuna.se.

Sedan maj 2016 finns ett kommungemensamt kontaktcenter, en väg in, dit alla kommuninvånare kan vända sig med frågor och synpunkter.

Föräldrar informeras även om sin möjlighet/rättighet att lämna synpunkter/klagomål när de träffar skolsköterska eller skolläkare.

Synpunkter på omhändertagandet och behandling inom elevhälsans medicin del utreds och återförs till lämplig instans i verksamheten. Synpunktslämnaren får, om så önskas, respons på sin synpunkt.

Klagomål och synpunkter ses som en möjlighet att samverka med elever och vårdnadshavare för att öka kvalitén.

Sammanställning och analys

SOSFS 2011:9, 5 kap. 6 §

Inkomna klagomål och synpunkter skall sammanställas och analyseras för att vårdgivaren skall se mönster och trender

De synpunkter som kommit har hanterats på plats och inga har rapporterats till MLA. Det finns således ingen sammanställning.

Detta kan tolkas som om att alla är nöjda med verksamheten. Det mer troliga är att vårdnadshavare och elever behöver mer information för att öka sin kunskap om att klagomål och synpunkter kan lämnas, och var de kan lämnas. Detta är ett utvecklingsområde framåt.

Samverkan med patienter och närstående

SFS 2010:659 3 kap. 4 §

Vårdgivaren skall ge patienter och närstående möjlighet att delta i patientsäkerhetsarbetet.

All hälso- och sjukvård är med några få undantag frivillig. Den som har hälsoproblem eller är vårdnadshavare till minderårig avgör själv om hon eller han skall söka vård.

I Elevhälsans medicinska insats program ingår följande:

- Hälsosamtal med elev i förskoleklass, tillsammans med vårdnadshavare,
- Hälsosamtal i skolår 2 och skolår 4
- Hälsobesök skolår 7.
- Vaccinationer erbjuds eleverna i skolår 2, flickorna i skolår 5 och alla i skolår 7.

Samtycke till vård sker oftast muntligt men vid vaccinering av minderårig behövs skriftligt medgivande av vårdnadshavare. Samtyckesblankett finns nu på flera språk.

Eleven informeras om vad som gäller eleven och informationen anpassas efter behov, ålder, mognad, kunskap och situation. Vid behov kontaktas vårdnadshavare. "Förberedd-mindre rädd" är ett motto för att trygga elever och att ge dem god information om vad som kommer att hända. Uppgifter om elevens hälsa inhämtas från vårdnadshavare, i skolår 4 och 7, inför hälsobesöket. Tolk används vid behov.

Övergripande mål och strategier för kommande år:

Mål 2017:

Våren 2017 går nuvarande MLA i pension. Ny verksamhetschef för Centrala elevhälsan är anställd. Hon heter Susanna Lind. Hon är utsedd till MLA för elevhälsan i Torshälla stads förvaltning. Från och med 1 juni 2017 samorganiserar skolorna i Torshälla stads förvaltning och flyttas över till barn- och utbildningsförvaltningen. Susanna Lind blir då verksamhetschef även för skolorna i Torshälla.

Elevhälsan i stort håller på att omorganiseras i Eskilstuna kommun. Elevhälsans medicinska insats kommer att ingå som en del av tre i den Centrala elevhälsan och mål för dessa tre verksamheter kommer att tas fram.

Torshälla stads förvaltning

Ingrid Sköldmo,
förvaltningschef och verksamhetschef för elevhälsans medicinska del.